

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Број:

Датум:

Београд, Господара Вучића бр. 50.

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду, број 245/10 од 12.06.2012. именована је Комисија за оцену докторске дисертације мр Светлане Станаревић, под насловом *Концепт безбедносне културе и претпоставке његовог развоја* у саставу:

- Доцент др Миленко Бодин, председник,
- Проф. др Радомир Милашиновић, члан,
- Проф. др Љубомир Стајић, члан.

На основу увида у текст докторске дисертације Комисија Наставно-научном већу Факултета безбедности подноси следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

1.1. Основни биографски подаци о кандидаткињи

Кандидаткиња мр Светлана Станаревић рођена је 28. 5. 1968. године у Ковину (Аутономна покрајина Војводина) Република Србија. Дипломирала је на Факултету

одбране и заштите Универзитета у Београду (сада Факултет безбедности), 1992. године и стекла стручни назив професор одбране и заштите.

На Факултету одбране и заштите Универзитета у Београду, радила је као сарадник истраживач, у периоду од 1993 до 1996. године. Након тога, као руководилац сектора интелектуалне заштите у приватном предузећу " In TEFI Co" у Београду од 1996. до 1998. године. Посао пројектног менаџера обављала је у приватном предузећу "Југоагринa" такође у Београду, у времену од 1998 до 2002. године.

У међувремену је одслушала последипломске студије на Правном факултету у Београду, положила усмени магистарски испит и похађала курсеве и семинаре у оквиру Пословне школе за Public Relations, Београд, 1996, Бизнис школе за менаџмент, Нови Сад, април-јули 1997 и друге.

У априлу 2002. године изабрана је за асистента приправника на предмету Системи безбедности, на Факултету цивилне одбране (сада Факултету безбедности) у Београду. Магистарске студије је уписала и завршила и на Факултету цивилне одбране (смер безбедности) са просечном оценом 9,00. Магистарску тезу под називом: *Могућности локалне заједнице у остваривању безбедности школе – случај општине Палилула*, одбранила је 23.02.2007. чиме је стекла академски назив магистра наука одбране, безбедности и заштите – смер наука безбедности. Исте године добила је од београдске општине Палилула *Значку заштите и безбедности*, за успешно реализован пројекат истраживања стања безбедности у школама на територији градске општине Палилула током 2005/06. године.

Почев од школске 2002/03. године изводила је наставу из предмета Системи безбедности, Основи безбедности, Корпоративна безбедност и Безбедносна култура. Према последњој евалуацији рада сарадника од стране студената путем "Индивидуалног статистичког извештаја о вредновању рада наставника Универзитета у Београду (октобар-јануар) студенти су њен педагошки рад оценили на следећи начин (максимална оцена 5): Системи безбедности 4,57; Основи безбедности 4,74.

Учествовала је на више домаћих и неколико међународних конференција, научних скупова и семинара. Током 2003 године (новембар-децембар), боравила је у Напуљу (Италија) на специјалистичком усавршавању у области унапређења и заштите људских права на Институту за међународно-правне студије.

Одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду од 07. априла 2009. године дата је сагласност на предлог теме докторске дисертације под називом: *Концепт безбедносне културе и претпоставке његовог развоја*.

До сада, мр Светлана Станаревић је учествовала у више истраживачких пројеката који су обрађивали проблеме из области људске безбедности, безбедности у локалној заједници, безбедности школе, безбедносне културе и безбедности младих. Неки од њих су:

- Модел мера за побољшање стања људске безбедности на територији општине Палилула (Центар за људску безбедност- ФЦО) – 2003.
- Локус сигурности (интерни пројекат ФЦО) – 2003/04.
- Индикатори људске безбедности у Србији (Фонд за отворено друштво), Извештај за 2004.
- Процена одрживости развоја квалитета живота у једној београдској општини (ФЦО – Центар за мировне студије) – 2005.
- Стратегија за идентификовање, превенцију и сузбијање безбедносних ризика у школама, Факултет безбедности у сарадњи са Фондом за отворено друштво, 2006-2007.
- Индикатори људске безбедности у Србији, Фонд за отворено друштво, Београд, Извештај за 2005-2006.
- Стање и перцепција људске безбедности у Србији – ка успостављању индекса људске безбедности, Фонд за отворено друштво, Београд, 2008-2009.
- Истраживање и подизање нивоа безбедносне културе младих (ЦЦВО), подржало Министарство за омладину и спорт – 2008-2009.
- Безбедност младих у Србији – како млади процењују данашње безбедносне претње, ризике и изазове, Фонд за отворено друштво, Београд, 2009-2010.

Професионални ангажмани

- Учествовала у активностима на спровођењу пројекта "Учењем до безбедности" реализован сарадњом Факултета цивилне одбране и Министарства просвете и спорта током 2005/06;
- Учествовала у реализацији курсева и семинара у оквиру *Центра за анализу ризика и управљање кризама* у Београду;

- Учествовала у реализацији програма SCOPES – (USAID) у општинама у Србији током 2007. године;
- Учествовала у изради Националне стратегије за младе (у оквиру тематске групе за безбедност), током 2007/08;
- Учествовала у изради Акционог плана за примену Националне стратегије за младе, током 2008;
- Коаутор акредитованог програма „Едукација школских тимова за реаговање у кризним ситуацијама“, који се налази у *Каталогу програма стручног усавршавања запослених у образовању за школску 2009/2010 годину*;
- Члан редакције часописа Људска безбедност/Human security, Центра за истраживање људске безбедности, Факултета безбедности у Београду;
- Учествовала у изради Закона о младима (усвојен 2012), током 2010–2011, као члан Консултативне групе.
- У више наврата, од 2008. године до 2012. године, била је члан комисија Министарства омладине и спорта Републике Србије за евалуацију предлога пројеката у области омладинске политике.

До сада је објавила следеће радове:

Монографије

1. Стајић Љ., Мијалковић С., **Станаревић С.**, *Безбедносна култура*, Издавачка кућа "Драганић" – библиотека СТУДИЈЕ, Београд, 2004.
2. Стајић Љ., Мијалковић С., **Станаревић С.**, *Безбедносна култура*, II издање, Издавачка кућа "Драганић", Београд, 2005.
3. Стајић Љ., Мијалковић С., **Станаревић С.**, *Безбедносна култура младих – како живети безбедно*, Издавачка кућа "Драганић", Београд, 2006.
4. Кордић Б., Кованџић М., **Станаревић С.**, *Локус сигурности - истраживање доживљаја сигурности*, Факултет цивилне одбране Универзитета у Београду, Београд, 2006.
5. Група аутора (... **Станаревић С.**), *Процена одрживости развоја квалитета живота локалне заједнице – методолошка матрица димензија, аспеката,*

подаспеката и параметара, Центар за мировне студије Факултета цивилне одбране Универзитета у Београду, Београд, 2006.

6. **Станаревих Светлана**, Николић Весна, *Безбедност у локалној заједници, Стање људске безбедности у Србији*, Извештај за 2005–2006., Фонд за отворено друштво, Београд, 2007.

7. *Појмовник безбедносне културе*, уредници: **Светлана Станаревих** (аутор 45 појмова) и Филип Ејдус, Центар за цивилно-војне односе, Београд, 2009.

8. Група аутора (... **Станаревих С.**), *Стање и перцепција људске безбедности у Србији – ка успостављању индекса људске безбедности*, Фонд за отворено друштво, Извештај за 2008. годину, Београд, 2010.

9. Група аутора (... **Станаревих С.**) *Безбедност младих у Србији – како млади процењују данашње безбедносне претње, ризике и изазове*, Фонд за отворено друштво, Београд, 2010.

Чланци објављени у часописима и зборницима радова:

1. **Станаревих С.**, Мандић, Г., „Систем пословне заштите“, *Зборник радова* Факултета цивилне одбране, Београд, 1996.

2. **Станаревих С.**, „Међународно-правно регулисање борбе против тероризма“, *Зборник радова* Факултета цивилне одбране, Београд, 2002.

3. **Станаревих С.**, „Научна делатност као исходиште стратегије националне безбедности“, *Зборник радова* Факултета цивилне одбране, Београд, 2004.

4. Стајић, Љ., **Станаревих С.**, Модели остваривања безбедности у школама у Републици Србији, *Зборник радова*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2011.

5. **Станаревих С.**, Катић, Љ., „Развој и примена концепта безбедносне културе у супротстављању тероризму“, *Зборник радова – Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011.

6. Стајић, Љ., **Станаревих С.**, „Критеријуми прихватљивости програма и пројеката безбедности школа“, *Зборник – Безбедносни ризици у образовно-васпитним установама*, Факултет безбедности, Београд, 2012.

7. **Stanarević, Svetlana**, Gačić, Jasmina Jakovljević, Vladimir, „Integrating the concept of safety and security culture in the corporate security“ in *Corporate security in dynamic global environment challenges and risks*, ed. Denis Čaleta, Institute for Corporate Security Studies – ICS, Ljubljana, 2012.

8. Бодин, М., **Станаревић, С.** „Идентитет младих – безбедносно питање људских ресурса Србије“, *Политичка ревија*, бр. 2, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

2. СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Светлане Станаревић има 375 страна основног текста (укључујући и литературу) са следећом структуром:

УВОД (**Error! Bookmark not defined.**-13)

- 1 Поставке истраживања (14-38)
- 2 **ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ КУЛТУРЕ** (39-140) са следећим кључним потпоглављима:
  - 2.1 Појам културе и различити теоријски приступи
  - 2.2 Култура између идентитета и разлике
  - 2.3 Уобличавање (националне) културе
  - 2.4 Основи националне културе
  - 2.5 Национална култура као национални и јавни интерес
- 3 **КУЛТУРА И БЕЗБЕДНОСТ** (**Error! Bookmark not defined.**1-230) са следећим кључним потпоглављима:
  - 3.1 Теоријски основи безбедности
  - 3.2 Артикулација културе у концептима безбедности
  - 3.3 Култура и безбедност – нивои рефлексije
  - 3.4 Култура као национални безбедносни интерес
  - 3.5 Национална култура и национална безбедност
- 4 **БЕЗБЕДНОСНА КУЛТУРА** (**Error! Bookmark not defined.**1-343) са следећим кључним потпоглављима

- 4.1 Концепт безбедносне културе у различитим контекстима
- 4.2 Појам и основне теоријске поставке безбедносне културе
- 4.3 Безбедносна култура и процеси у свету
- 4.4 Безбедносна култура као фактор развоја националне безбедности
- 4.5 Институционални развој безбедносне културе
- 4.6 Манифестације безбедносне културе
- 4.7 Методологија и модели истраживања безбедносне културе
- 4.8 Развој и примена концепта безбедносне културе
- 5 **ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА** (Error! Bookmark not defined.44-360)

Као што се види из прегледа садржаја, дисертација мр Светлане Станаревић веома је разуђена, док су одељци рашчлањени на још краће целине, што доприноси читљивости и јасности излагања. На самом крају дисертације налази се и врло исцрпна и релевантна библиографија (на српском и иностраним језицима), која садржи укупно 178 јединица, уз 20 интернет-сајтова на којима се могу наћи додатни материјали о предмету истраживања. Текст дисертације је испуњен и са 9 схема, као и 328 фуснота, где се позива на изворну литературу, али и често даје исцрпна објашњења или илустрације за аргументацију у главном тексту.

3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

С обзиром на околност да је ова дисертација строго теоријске природе, тј. да представља концептуално истраживање о појму безбедносне културе, ауторка се није руководила емпиријским хипотезама, али је зато на почетку рада изложила централна полазишта о односу (националне) културе, безбедности, националног идентитета, националних интереса и других категорија које су од значаја за испитивање безбедносне културе у данашњим условима. Будући да су везе између ових појмова веома сложене и испреплитане, у уводном поглављу је назначила неке од изукрштаних аспеката поменутих концепата који су од највеће важности у уобличавању безбедносне културе. При том је користила стандардне, методолошки легитимне научне поступке,

као што су индукција, дедукција, класификација, дефиниција, експликација, научно објашњење, при чему је за парцијалне закључке до којих је дошла наводила бројне илустрације из теоријске литературе (у области права, социологије, економије, историје итд), али и из свакодневне друштвене праксе, чиме је не само читаоцу олакшала праћење ове сложене материје, него и показала да је овладала материјом тако да је може примењивати на конкретним случајевима у савременој реалности.

4. КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА

У Уводу кандидаткиња наговештава средишње теме којима ће се бавити током преосталих поглавља своје врло обимне дисертације (375 страница), а које се првенствено тичу односа културе и безбедности. Указујући на чињеницу да ова два појма (или феномена) прожимају целокупан човеков живот, од најранијих времена до наше данашњице, докторанткиња наглашава да је немогуће пружити неку свеобухватну дефиницију тих концепата, већ и услед саме њихове сложености и универзалности.

У **првом** поглављу, "Поставке истраживања", ауторка пружа мноштво одређења појмова који ће чинити окосницу рада: култура, национална култура, национални идентитет итд, користећи врло обимну и релевантну литературу из наука о безбедности и многих других сродних дисциплина. При том се не устручава да изрекне и властити коментар у вези с појединим теоријским тврдњама, напомињући колико су извесна одређења адекватна, примерена, актуелна или употребљива у разним доменима. Кроз ово упућивање на разнолика теоријска промишљања испољава врло солидно познавање одговарајућих теоријских становишта из бројних друштвених наука.

У **другом** поглављу, "Теоријске основе културе", излажу се бројни и разноврсни, често сукобљени погледи на овај кључни појам друштвених наука, да би на крају докторанткиња усвојила хуманолошки приступ, као најсинтетичнији и најобухватнији. Наводећи бројне аргументе у прилог или против претресаних концепција, ауторка, даље, проучава културу кроз опреку идентитета и разлике, указујући на промењиве и непромењиве аспекте глобалне и националне културе. Најзанимљивији је завршни одељак овог поглавља, у којем се осветљавају везе између општег културалног

контекста заједнице и њене перцепције угрожавања односно безбедности. Тиме се потцртава поента да нема свака заједница истоветне безбедносне потребе и капацитете, већ да су они условљени традицијом, обичајима, степеном економског и друштвеног развоја, али и бројним сличним факторима.

Треће поглавље, "Култура и безбедност", посвећено је централној теми рада и у њему се излажу елементи сродности ова два појма који резултују у њиховој конвергенцији у концепту безбедносне културе. Овде се култура посматра раслојено, на различитим плановима – од глобалног до индивидуалног. Описују се бројне функције културе у друштвеном животу, али и њихове реперкусије на теоријско осмишљавање и практично спровођење безбедносних процедура, а, уз то, и сама култура се спецификује и ставља у национални контекст. Најоригиналнија су разматрања о односу националне културе и националне безбедности – колико нам је познато, прва у домаћој литератури. Ослањајући се на ставове ауторитативних теоретичара који су ова питања обрађивали у вези са светским суперсилама, кандидаткиња је указала на многе занемарене аспекте ових појмова, чије би увршћивање у националне стратегије безбедности било од изузетног значаја.

Најзад, у **четвртом**, завршном поглављу, које запрема готово половину читавог рада, веома исцрпно се испитују разноврсни, често и опречни елементи и аспекти безбедносне културе. Не заборављајући на општи ниво, разрађен у претходна три поглавља, кандидаткиња врло успешно и компетентно повезује најапстрактније категорије, дискутоване у оквиру излагања културе као окоснице друштвеног живота, и сасвим специфичне безбедносне проблеме с којима се појединци и друштва суочавају из дана у дан. На тај начин је испољила талент да врло продубљено и свеобухватно успостави и осмисли односе (често прикривене и наизглед неважне) између општег и посебног, између глобалног и индивидуалног, између апстрактног и конкретног итд, чиме се несумњиво квалификује за даље бављење плодноним научним радом.

У релативно кратким, али садржајним "Закључним разматрањима", која знатно превазилазе раван уобичајеног сажетка, синтетизују се главне поенте обимних разматрања, о којима је већ било речи, али се наговештавају и правци будућих истраживања везаних за ову колико важну толико и широку тему. У овом, завршном

делу назначавају се додатни разлози за усредсређивање на проблематику дисертације, као што се и уверљиво истиче значај безбедносне културе за функционисање друштва на макро- и микронивоу.

Све у свему, и из овог сумарног осврта на садржај рада лако се може уочити колико је напора кандидаткиња уложила да би изузетно комплексну и широку тему обрадила на адекватан начин, с акцентима на поентама које заслужују посебну пажњу. Рад је написан стручним, али уједно и приступачним језиком и стилем, наизглед ненаметљиво и непретенциозно, али уз прикладно наглашавање кључних момената. Спретност с којом је кандидаткиња водила излагање од почетка до краја, у овој (неуобичајеној за данашње прилике) врло обимној тези заслужује посебну похвалу, тим пре када се имају у виду разложен избор литературе и начин на који је она представљена кроз основни текст и бројне (и понекад веома садржајне) фусноте.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња **мр Светлана Станаревић** себи је поставила за циљ да својом докторском дисертацијом поуздано и свестрано истражи видове, аспекте безбедносне културе. Очекивало се да ће ова докторска дисертација пружити значајне резултате, пре свега, у теоријском истраживању самих концепата културе и безбедности. Реализацијом истраживања остварен је допринос у синтетизацији и систематизацији бројних аспеката безбедносне културе у нашој средини и на глобалном нивоу. Научна оправданост истраживања огледа се у научној дескрипцији недовољно истраженог проблема истраживања, помоћу које се проширују и продубљују знања о свим питањима везаним за предмет истраживања, као и допуњује теоријски фонд друштвено-хуманистичких наука, а пре свега наука безбедности.

У сваком случају, реализација понуђеног пројекта докторске дисертације омогућава преиспитивање постојеће праксе. Наиме, истраживање можемо ценити као потпуно друштвено оправдано, будући да указује на значај теоријског промишљања и практичне имплементације безбедносне културе, доприноси квалитетнијем сагледању њене улоге

и указује на даље правце развијања и практичног коришћења овог концепта. Као кључно, извршено је дефинисање и објашњење могућег модела безбедносне културе, а посебно у мањим земљама, попут Србије.

Изузетан резултат ове докторске дисертације представља чињеница да је кандидаткиња обавила јединствено теоријско истраживање, имајући у виду да је ово прва дисертација о веома важном, штавише незаобилазном појму и концепту безбедносне културе. Научни допринос ове дисертације огледа се у проширивању и продубљивању знања о свим питањима предмета истраживања и уграђивању остварених сазнања у теоријски фонд наука безбедности и одбране. Кандидаткиња је темељито истражила улогу безбедносне културе у целини друштвених односа и тиме дала пун научни допринос разумевању односа друштва, културе и безбедности.

Поред научно-теоријске утемељености, ова теза има и друштвену оправданост. Та оправданост рада на овој дисертацији може да се посматра и у контексту следећих елемената:

- уочавање односа међу разним аспектима културе;
- однос културе у целини и националне културе;
- релације безбедносне (*security*) и сигурносне (*safety*) културе;
- сличности и разлике теоријских гледишта на појам културе;
- елементи културе (вредности, обичаји, традиција итд);
- функције културе у сфери безбедности; безбедносна култура у билатералним, ширим међународним и глобалним релацијама;
- као и бројне друге појмове и процесе, које је обрадила на врло квалитетан начин.

Комисија је мишљења да је кандидаткиња уз помоћ коректно примењених научних метода дошла до научно прихватљивих резултата на основу којих је дала своје виђење пожељног модела безбедносне културе на глобалном и националном нивоу.

6. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

1. Докторска дисертација кандидаткиње **мр Светлане Станаревић** под насловом „Концепт безбедносне културе и претпоставке његовог развоја“ израђена је у складу са одобреном структуром на коју су сагласност дали Наставно-научно веће Факултета безбедности и Стручно веће Универзитета у Београду.

2. Дисертација према свом садржају, методолошком приступу истраживању, добијеним резултатима и предложеним моделима представља комплексну анализу појма безбедносне културе и претпоставки његовог развоја.

3. Поред научне вредности, дисертација има практични значај, јер резултати истраживања могу бити валидна основа за конкретно решавање отворених питања развоја безбедносне културе у нашој средини, али и у другим земљама.

4. На основу свестране анализе садржаја дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидаткиње **мр Светлане Станаревић** представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом.

Имајући у виду напред изнете ставове и значај резултата истраживања, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију и Наставно-научном већу Факултету безбедности Универзитета у Београду једногласно

ПРЕДЛАЖЕ

1. Да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Светлане Станаревић**, под насловом „Концепт безбедносне културе и претпоставке његовог развоја“.

2. Да стави на увид јавности оцењену дисертацију и ову оцену у законом предвиђеном року.

3. Да Реферат о завршеној докторској дисертацији и своју одлуку о усвајању реферата достави на сагласност надлежном Већу научних области Универзитета у Београду.

4. Да Наставно-научно веће Факултета безбедности по добијеној сагласности образује Комисију за одбрану и одобри јавну одбрану ове докторске дисертације.

Београд, 27. 8. 2012.

КОМИСИЈА:

1. др Миленко Бодин, председник

2. др Радомир Милашиновић
редовни професор, члан

3. др Љубомир Стајић
редовни професор, члан